

MATERIJAL ZA VANREDNE UČENIKE

PREDMET: EKONOMIKA PREDUZEĆA

RAZRED: PRVI

EKONOMIKA PREDUZEĆA

PRVA GODINA

Šta je privreda i od čega se sastoji?

Privreda je organizirana aktivnost u cilju zadovoljavanja potreba društva. Privređivanje i privreda sastoje se u proizvodnji i razmjeni upotrebnih vrijednosti u obliku materijalnih dobara i usluga.

Nabroj faze privređivanja.

Faze privređivanja su: Proizvodnja, razmjena, raspodjela i potrošnja.

Objasni proizvodnju.

Proizvodnja je ekonomska nužnost opstanka i razvoja svakog društva.

Cilj proizvodnje je proizvodnja proizvoda koji svojim upotrebnim kvalitetama podmiruju određene potrebe društva. Osnovni uslov zadovoljavanja raznih potreba je neprekidna proizvodnja. Proizvodnja je sa ekonomskog stanovišta proces ljudskog rada u kome radnici djeluju sredstvima za rad na predmete rada stvarajući pri tome nove upotrebne vrijednosti.

Od čega zavisi raspodjela?

Raspodjela zavisi od obima i strukture proizvedenih proizvoda.

Šta je novac?

Novac je univerzalno sredstvo u razmjeni svih vrsta roba i pomoću novca razmjena se obavlja mnogo lakše i brže.

Definiši proizvodnju potrošnju.

Proizvodna potrošnja odnosi se na potrošnju predmeta rada i sredstava za rad u preduzećima koja se bave proizvodnjom i ima za cilj proizvodnju novih ekonomskih vrijednosti, odnosno dobara.

Šta je preduzeće?

Preduzeće je samostalna ekonomska cjelina koja obavlja privrednu djelatnost i stiče dobit prodajom proizvoda ili vršenjem usluga na tržištu.

Kako preduzeća možemo podijeliti?

Preduzeća možemo podijeliti prema različitim kriterijima, kao:

- prema veličini
- prema djelatnosti koju obavljaju
- prema obliku svojine sredstava.

Nabroj preduzeća u oblasti proizvodnje.

To su:

- **industrijska preduzeća**
- **rudarska preduzeća**
- **poljoprivredna preduzeća**
- **građevinska preduzeća**
- **saobraćajna preduzeća.**

Čime se bave industrijska preduzeća?

Industrijska preduzeća bave se preradom sirovina biljnog, životinjskog i mineralnog porijekla u cilju proizvodnje proizvoda za široku porošnju ili sredstava za proizvodnju.

Navedi glavne karakteristike rudarskih preduzeća.

To su:

- **uvijek se lociraju na mjestu nalazišta ruda,**
- **neophodno je obaviti predhodna rudarska istraživanja da bi započeo rad rudarskih preduzeća,**
- **da bi se mogla koristiti rudna nalazišta, potrebna su velika investiciona ulaganja u sredstva za rad.**

Šta je zadatak saobraćajnih preduzeća?

Zadatak saobraćajnih preduzeća u procesu društvene reprodukcije je da savladaju prostorna rastojanja između proizvođača i potrošača proizvedene robe.

Kako trgovinska preduzeća na veliko obavljaju svoju djelatnost?

Ona kupuju u velikim količinama robu od proizvođača, prodaju trgovinskim preduzećima na malo, proizvodnim preduzećima i uopće organizacijama koje nabavljaju veće količine robe(bolnice,ustanove i sl.)

Kako trgovinska preduzeća na malo obavljaju svoju djelatnost?

Ona preko svojih prodavnica prodaju robu potrošačima.

Čime se bave spoljnotrgovinska preduzeća?

Ona se bave prometom robe na međunarodnom tržištu.

Nabroj preduzeća za vršenje usluga.

To su:

- **Ugostiteljska preduzeća**

- komunalna preduzeća
- zanatska uslužna preduzeća
- turističke agencije
- preduzeća za osiguranje imovine i lica
- agencije koje pružaju razne vrste intelektualnih usluga.

Objasni dioničko društvo.

Dioničko društvo je preduzeće koje sredstva potrebna za osnivanje i poslovanje pribavlja izdavanjem dionica. Dionice su papiri od vrijednosti i mogu glasiti na određeno ime ili na donosioca. Dioničko društvo nastaje na bazi ugovora. Ovaj ugovor zaključuje se u pismenoj formi u njemu se detaljnije utvrđuje djelatnost dioničarskog društva, firma i sjedište društva, iznos sredstava potrebnih za rad, prava i obaveze osnivača i sl.

Nabroj javna preduzeća.

To su:

- PTT
- Preduzeća gradskog saobraćaja
- Preduzeća elektroprivrede
- Preduzeća za komunalne usluge, saobraćaj, šumarstvo, rudarstvo i sl.

Šta je banka?

Banka je finansijska organizacija- preduzeće koje se bavi poslovima i pruža usluge u oblasti novčanog, tj. Finansijskog prometa.

Šta je stečaj?

Stečaj, koji predstavlja zakonom propisan i složen postupak koji se prakticira kada privredni subjekt ne može da pokriva svoje obaveze iz poslovanja.

Objasni redovnu likvidaciju?

Redovna likvidacija je postupak prestanka rada privrednog subjekta a primjenjuje se ako je istekao rok za rad i postojanje preduzeća, ili ako se utvrdi da je postupak osnivanja ništavan i u drugim zakonski predviđenim slučajevima.

Šta su troškovi i od čega zavise?

Troškovi su vrijedonosni izraz utrošaka u reprodukciji, a visina troškova zavisi od veličine utrošaka elemenata u reprodukciji i cijene tih elemenata reprodukcije.

Kako sve možemo podijeliti troškove?

Razlikujemo sledeće podjele:

- podjela troškova prema elementima reprodukcije
- podjela troškova prema mjestu nastanka
- podjela troškova prema vezanosti i načinu prenošenja na proizvode
- podjela troškova uvjetovana proizvodnjom i njenom dinamikom.

Šta su troškovi predmeta rada?

Troškovi predmeta rada su vrijedonosno izraženi utrošci predmeta rada koji su ušli u sastav gotovog proizvoda.

Šta ubrajamo u troškove sredstava za rad ?

U troškove sredstava za rad ubrajamo:

- amortizaciju stalnih sredstava
- troškove investicionog i tekućeg održavanja
- troškove osiguranja stalnih sredstava
- kamate na kredit za stalna sredstva.

Kako djelimo troškove prema mjestu nastanka?

Djelimo ih na:

- proizvodne troškove
- režijske troškove

Kako nastaju pojedinačni troškovi?

Oni nastaju u proizvodnji određenog proizvoda.

Kako djelimo troškove uvjetovane proizvodnjom i njenom dinamikom?

Djelimo ih na:

- fiksne i
- varijabilne troškove.

Objasni fiksne troškove.

Fiksni troškovi u svom ukupnom iznosu ostaju nepromjenjeni u odnosu na promjenu obima proizvodnje. Fiksni troškovi su oni troškovi čija je visina uvjetovana instaliranim kapacitetom.

Objasni varijabilne troškove.

Ove troškove zovemo varijabilnim jer variraju, mijenjaju se u ukupnom iznosu s promjenom obima proizvodnje. Njihova visina zavisi od obima proizvodnje jer su oni proporcionalni obimu proizvodnje.

Šta je kalkulacija?

To je računski postupak pomoću kojeg se vrši raspored troškova , odnosno utvrđuje cijena nekog proizvoda ili usluge.

Gdje se primjenjuje divizionna kalkulacija?

Primjenjuje se kao metoda obračuna troškova u preduzećima gdje je proizvodnja homogena i masovna npr. Rudnicima , mlinovima i sl. I kada se na kraju proizvodnog procesa ne postoji nedovršena proizvodnja.

Šta je planska kalkulacija?

To je postupak u toku kojeg se ocjenjuju mogući troškovi proizvodnje koju namjeravamo izvršiti.

Za šta proizvod služi?

Proizvod kao upotrebna vrijednost po obimu, kvaliteti i asortimanu treba da zadovoljava različite potrebe.

Kako prihode klasificiramo?

Klasificiramo ih na:

Redovne i neposredne prihode.

Kako preduzeće ostvaruje redovne prihode?

Redovne prihode proizvodno preduzeće ostvaruje obavljajući redovno svoju djelatnost, tj. Proizvodnju gotovih proizvod.

Nabroj redovne rashode.

To su:

- troškovi prodatih proizvoda
- troškovi prodatih roba, materijala i stalnih sredstava
- troškovi finansiranja

Šta je dobitak?

To je pozitivan poslovni rezultat koji se ostvaruje ako je zbir prihoda veći od zbira rashoda.

Objasni gubitak.

Kada preduzeće iz zbira prihoda ne može nadoknaditi rashode, jer su rashodi veći od prihoda, tada je rezultat poslovanja negativan i naziva se gubitak.

Navedi ekonomske principe reprodukcije.

To su:

- **Produktivnost rada**
- **Ekonomičnost**
- **Rentabilnost**

Šta je produktivnost rada?

Predstavlja težnju preduzeća da proizvede određenu količinu proizvoda ili izvrši usluge uz minimalan utrošak radne snage.

Objasni ekonomičnost.

Ekonomičnost je ekonomski princip koji se ispoljava u težnji da se ostvari određena proizvedena vrijednost, uz što manje trošenje sva tri elementa reprodukcije(predmeta rada, sredstava za rad i rada).

Šta je rentabilnost?

Rentabilnost je ekonomski princip koji se ispoljava u težnji da se ostvari što veći finansijski rezultat uz što manje angažiranih sredstava.